

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 159/2013-7

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 27. marca 2013 predbežne prerokoval sťažnosť J. O., nar..., t. č. vo výkone trestu, ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 3 písm. c) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Bratislava III sp. zn. PK 2 T 71/2003 z 20. júla 2012, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť J. O. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 28. septembra 2012 doručená sťažnosť J. O., nar... (ďalej len „sťažovateľ“), t. č. vo výkone trestu (ďalej len „ústav na výkon trestu“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva obhajovať sa sám alebo za pomoci obhajcu podľa čl. 6 ods. 3 písm. c) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. PK 2 T 71/2003 z 20. júla 2012.

Z obsahu sťažnosti a z jej prílohy vyplýva, že uznesením vyššieho súdneho úradníka okresného súdu bola sťažovateľovi podľa § 555 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku s použitím § 558 ods. 1 Trestného poriadku uložená povinnosť nahradiť štátu odmenu a hotové výdavky vyplatené ustanovenému obhajcovi v sume 344,88 €. Sťažovateľ podal proti tomuto uzneseniu sťažnosť, ktorou namietal, že v jeho veci išlo o povinnú obhajobu, a okresnému súdu preukázal, že je nemajetný a v ústave na výkon trestu nemá príjem, ktorý by mu umožňoval nahradiť trovy obhajoby, a z tohto dôvodu požiadal o priznanie nároku na bezplatnú obhajobu. Samosudkyňa okresného súdu rozhodla o sťažnosti tak, že ju zamietla, pretože nie je dôvodná.

Sťažovateľ namieta, že okresný súd uplatnil v jeho prípade reštriktívny výklad § 34 ods. 3 Trestného poriadku, ktorý ustanovuje podmienky priznania nároku na bezplatnú obhajobu alebo na obhajobu za zníženú odmenu. V tejto súvislosti sťažovateľ uviedol: *„Podľa môjho názoru ak si nemôžem vybrať zo zákona možnosť obhajovať sa sám a musím prijať fakt, že zákon vyžaduje, aby som bol zastúpený obhajcom, potom by bolo nelogické, aby vyžadoval, aby som ako nemajetný musel za tohto obhajcu aj platiť.“*

Vzhľadom na požiadavku povinného právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom sťažovateľ požiadal o ustanovenie advokáta a vo veci samej žiada, aby ústavný súd nálezom vyslovil, že uznesením okresného súdu sp. zn. PK 2 T 71/2003 z 20. júla 2012 bolo porušené jeho základné právo podľa čl. 50 ods. 3 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 3 písm. c) dohovoru, a v nadväznosti na tento výrok aby ústavný súd zrušil označené rozhodnutie a vec vrátil okresnému súdu na nové konanie.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

Z už citovaného § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

Podľa čl. 50 ods. 3 ústavy obvinený má právo, aby mu bol poskytnutý čas a možnosť na prípravu obhajoby a aby sa mohol obhajovať sám alebo prostredníctvom obhajcu.

Podľa čl. 6 ods. 3 písm. c) dohovoru každý, kto je obvinený z trestného činu má právo obhajovať sa osobne alebo s pomocou obhajcu podľa vlastného výberu, alebo pokiaľ nemá prostriedky na zaplatenie obhajcu, aby sa mu poskytol bezplatne, ak to záujmy spravodlivosti vyžadujú.

Sťažovateľ namieta porušenie označených práv tým, že okresný súd nesprávne aplikoval § 34 ods. 3 Trestného poriadku, pretože podľa jeho názoru boli splnené podmienky na bezplatnú obhajobu, keď mu bol obhajca ustanovený z dôvodu povinnej obhajoby, a okresnému súdu preukázal svoju nemajetnosť.

Ústavný súd sa oboznámil s odôvodnením namietaného uznesenia, v ktorom samosudkyňa okresného súdu uviedla:

„Samosudkyňa po preštudovaní spisového materiálu sp. zn. PK 2T 71/2003, napadnutého uznesenia zo dňa 21. 02. 2012 (č. l. 287), podanej sťažnosti zo dňa 22. 03. 2012 (č. l. 290) ako aj potvrdenia o príjme zo dňa 01. 06. 2012 (č. l. 294) konštatuje, že odsúdený J. O. sa narodil..., je slobodný a bezdetný. Odsúdený je v súčasnosti vo výkone trestu odňatia slobody v Ústave na výkon trestu odňatia slobody a Ústave na výkon väzby I. s dátumom pravdepodobného ukončenia trestu 05. 03. 2014. Podľa potvrdenia Ústavu na výkon trestu odňatia slobody I. bol odsúdený J. O. k 01. 06. 2012 pracovne zaradený, pričom podľa potvrdenia o príjme zamestnanca zo dňa 01. 06. 2012 bol jeho mesačný príjem za posledných 12 mesiacov nasledovný: za mesiac 6/2011 bol jeho čistý príjem 50,10 eur, za mesiac 7/2011 43,25 eur, za mesiace 8/2011, 9/2011/, 10/2011 a 11/2011 bol jeho čistý príjem 0 eur, za mesiac 12/2011 98,70 eur, za mesiac 1/2012 78,33 eur, za mesiac 3/2012 72,72 eur, za mesiac 3/2012 118,38 eur, za mesiac 4/2012 112,37 eur a za mesiac 5/2012 to bolo 0 eur. Podľa potvrdenia Ústavu na výkon trestu odňatia slobody I. bol k 01. 06. 2012 u odsúdeného J. O. stav konta nasledovný: vreckové - 0,11 eur, úložné - 111,79 eur a osobné 70,65 eur. ...

V zmysle vyššie citovaného ustanovenia § 34 ods. 3 Tr. poriadku je pre priznanie nároku na bezplatnú obhajobu alebo na obhajobu za zníženú náhradu rozhodujúci nedostatok prostriedkov. Vzhľadom na skutočnosť, že trestný poriadok bližšie nevysvetľuje obsah pojmu nedostatok prostriedkov, úlohou súdu je skúmať a vyhodnotiť celkové pomery odsúdeného (t. j. osobne, zárobkové, sociálne, rodinné, zdravotné, majetkové). Dôležitá je tiež výška odmeny vyplatená štátom ustanovenému obhajcovi, ktorá v posudzovanej veci predstavuje sumu 344,88 eur.

Samosudkyňa je toho názoru, že na základe predloženého potvrdenia potvrdeného Ústavom na výkon trestu odňatia slobody I., a najmä skutočnosti, že odsúdený má nepravidelný mesačný príjem, s prihliadnutím na skutočnosť, že odsúdený je v produktívnom veku kedy je práceschopný, nemožno vyhodnotiť jeho celkové majetkové pomery ako nepriaznivé do tej miery, že by odsúdený mal nárok na bezplatnú obhajobu. Podľa názoru súdu nebude úhrada stanovenej sumy predstavovať tak citeľný zásah do sociálnej a majetkovej situácie odsúdeného, ktorý by objektívne mohol vyvolať stav hmotnej núdze.“

V nadväznosti na citované ústavný súd považoval za potrebné poukázať na svoju konštantnú judikatúru, podľa ktorej vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Preto nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecným súdom bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02 atď.).

Rozhodovanie o trovách trestného konania je upravené v šiestej časti Trestného poriadku (§ 553 až § 559). Na vec sťažovateľa sa vzťahujú najmä § 555 ods. 1 písm. c) a § 558 Trestného poriadku.

Podľa § 555 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku ak bol obžalovaný právoplatne uznaný za vinného, je povinný nahradiť štátu vyplatenú odmenu a náhradu ustanovenému obhajcovi a ustanovenému zástupcovi z radov advokátov podľa § 47 ods. 6, ak nemá nárok na bezplatnú obhajobu alebo na obhajobu za zníženú náhradu.

Podľa § 558 ods. 1 Trestného poriadku o povinnosti na náhradu trov poškodeného a ich sume, ako aj o povinnosti na náhradu trov spojených s výkonom väzby a o povinnosti na náhradu odmeny a hotových výdavkov, ktoré boli uhradené štátom ustanovenému obhajcovi a ustanovenému zástupcovi z radov advokátov podľa § 47 ods. 6, rozhodne po právoplatnosti rozsudku predseda senátu súdu prvého stupňa alebo ním poverený súdny úradník.

Podľa § 558 ods. 2 Trestného poriadku pred rozhodnutím o povinnosti na náhradu trov trestného konania podľa § 555 ods. 1 písm. c) treba zistiť, či nie sú splnené podmienky na bezplatnú obhajobu, bezplatné zastupovanie poškodeného, obhajobu za zníženú náhradu alebo zastupovanie za zníženú náhradu.

Podľa § 558 ods. 3 Trestného poriadku proti rozhodnutiu podľa odseku 1 je prípustná sťažnosť, ktorá má odkladný účinok.

Podmienky nároku na bezplatnú obhajobu alebo na obhajobu za zníženú odmenu ustanovuje § 34 ods. 3 Trestného poriadku, podľa ktorého obvinený, ktorý nemá dostatočné prostriedky na úhradu trov obhajoby, má nárok na bezplatnú obhajobu alebo na obhajobu za zníženú odmenu; nárok na bezplatnú obhajobu alebo obhajobu za zníženú odmenu musí obvinený preukázať najneskôr pri rozhodovaní o náhrade trov trestného konania a ak ide o ustanovenie obhajcu podľa § 40 ods. 2, najneskôr do 30 dní po tom, čo mu bolo doručené opatrenie o ustanovení obhajcu.

Vychádzajúc z citovaného odôvodnenia okresného súdu ústavný súd konštatuje, že okresný súd zisťoval v zmysle § 558 ods. 2 Trestného poriadku, či sťažovateľ splnil podmienky na priznanie nároku na bezplatnú obhajobu alebo na obhajobu za zníženú odmenu podľa § 34 ods. 3 Trestného poriadku a zrozumiteľným a dostatočne odôvodneným spôsobom v tomto uznesení uviedol, ako dospel k záveru, že majetková a sociálna situácia sťažovateľa mu umožňuje nahradiť vyplatenú odmenu a hotové výdavky ustanoveného advokáta. Ústavný súd musí v tomto prípade rešpektovať istú mieru voľnej úvahy všeobecného súdu, a to v rozsahu, v akom možno za daných okolností dospieť k ústavne akceptovateľnému záveru o schopnosti obžalovaného, ktorý bol uznaný za vinného, splniť uvedenú povinnosť. Uznesenie okresného súdu preto nemožno považovať za svojvoľné ani zjavne neodôvodnené.

Samotná skutočnosť, že sťažovateľ inak hodnotí svoje aktuálne finančné možnosti, nie je dostatočným dôvodom na záver o porušení jeho práv, a to ani v spojitosti so skutočnosťou, že obhajca bol sťažovateľovi ustanovený bez jeho žiadosti, pretože bol v jeho veci daný dôvod povinnej obhajoby. Požiadavka povinnej obhajoby nie je bezdôvodná a je výrazom vyváženia medzi záujmom štátu na náležitom zistení trestných činov a spravodlivom potrestaní jeho páchatel'ov a potrebou zabezpečiť obvineným, ktorí nie sú schopní z určitých zákonom ustanovených objektívnych dôvodov zabezpečiť svoju obhajobu, možnosť v plnom rozsahu využiť svoje práva v trestnom konaní. Následná povinnosť obžalovaného, ktorý bol právoplatným rozhodnutím súdu uznaný za vinného, nahradiť štátu odmenu a náhradu hotových výdavkov vyplatenú ustanovenému obhajcovi je jedným z dôsledkov zodpovednosti, ktorú musí obžalovaný, ktorý bol uznaný za vinného, znášať za porušenie právom chráneného spoločenského poriadku, ktorého sa dopustil spáchaním trestného činu.

Ústavný súd nemá pochybnosť o tom, že okresný súd postupoval vo veci sťažovateľa pri výklade a aplikácii príslušných právnych noriem spôsobom, ktorý nesignalizuje možnosť vyslovenia porušenia základného práva sťažovateľa podľa čl. 50 ods. 3 ústavy a jeho práva podľa čl. 6 ods. 3 písm. c) dohovoru po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie.

Na základe uvedeného ústavný súd po predbežnom prerokovaní odmietol sťažnosť z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. marca 2013